

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: "Genius loci" a hegemonistyczne ambicje człowieka

Author: Tadeusz Sławek

Citation style: Sławek Tadeusz. (2010). "Genius loci" a hegemonistyczne ambicje człowieka. W: B. Malska, K. Wojcieszuk (red.), "Genius loci" : mappa della ricerca = mapa badań = research map" (S. 65-66). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Genius loci a hegemonistyczne ambicje człowieka

Mimo że żyjemy w przestrzeni i poprzez nią, większość z nas doświadcza jedynie tych jej fragmentów, które odnoszą się bezpośrednio do naszego życia zawodowego lub codziennych zajęć. *Genius loci* jest sposobem łączenia tego doświadczenia przestrzeni przez skupienie się na jej prawdziwym znaczeniu dla naszej egzystencji. Patrząc na krajobraz, zdajemy sobie sprawę z tego, że radykalne rozróżnienie pomiędzy tym, co zostało „stworzone przez człowieka”, a tym, co jest „naturalne”, przeszło znaczną przemianę. Jak ujął to Mircea Eliade, krajobraz pokazuje, że człowiek przejął rolę czasu. Obecnie, po stuleciach ludzkiej interwencji w naturalny porządek, krajobraz stał się w coraz większym stopniu kompozycją będących wytworem ludzkiej pracy artefaktów wprowadzonych do naturalnej scenerii, natomiast tajemnica przyszłości świata wydaje się polegać na naszej zdolności godzenia się z sytuacją, która skłania nas do przekonania o hegemonistycznej władzy człowieka. A zatem, *genius loci*, w mitologiach starożytnych reprezentowany przez nimfy lub bóstwa opiekujące się danym miejscem, oznacza szerszy horyzont refleksji nad miejscami, refleksji, która nie ogranicza się do zwykłych opisów geograficznych, ale wchodzi w społeczne, polityczne, religijne i kulturalne znaczenia danego *locus*.

Próbuje ona, działając niejako akomodacyjnie, odnieść się do emocjonalnego zaangażowania człowieka w przestrzenne warunki życia, ponieważ, jak słusznie zauważyła Marjorie Grene, dzięki *genius loci* stajemy się świadomi faktu, że nasza przestrzenność nie może być postrzegana w kategoriach czysto topograficznych czy wręcz epistemologicznych. Jak powiada, nasza przestrzenność nie jest gnostyczna, lecz niejako patyczna, jeżeli pamiętamy greckie *pathein*, *genius loci* próbuje nazwać i znaleźć podejście do szczególnego rodzaju powiązania człowieka ze światem, które uznaje strukturę naszego emocjonalnego zaangażowania, strukturę, w którą koniecznie wpisany jest ból i cierpienie. Tak więc, *genius loci* jest zlepkiem zjawisk – geograficznych, politycznych, społecznych, kulturalnych – stanowiących gęstą sieć relacji, które Vidal de la Blache określał mianem „chorologicznych”.

Istnieją zatem dwa zasadnicze powody świadczące o pilności badania zagadnienia *genius loci*. Po pierwsze, jako sposobu odnośzenia człowieka do świata; *genius loci* opisuje tryb porządkowania życia i doświadczenia każdego człowieka, ale również pomaga nam zrozumieć ich społeczne, ekonomiczne i polityczne uwarunkowania. Po drugie, wymaga wielokierunkowego podejścia, które mogłoby oddać zawilości problemu, a także zdołałoby uwzględnić jego międzynarodowy, uniwersalny charakter.

Tadeusz Sławek